

अपरि अहसे सुन्नत का कदम की विशेष “हृष्णने नमाज़” को
एक विस्तृत तरीक़ व इच्छापूर्वक बनाए

नमाज़ से मदद की तीन हिकायात

वर्षाः 22

03

वर्षाः जो वर्षात से वर्षात जारी हो जाता

07

विद्यमान व वर्षाओं लोकोंको हो जाता

10

वर्षों बाटे जारी जो अधिकारी लोकोंको

16

वर्ष भूत और वर्षाओं लोकोंको

लेंगे लोक, जो अहसे सुन्न, जोने ए वो इसलाम, इसे अन्तर दैवत अनिल

मुहूर्घद इत्यास अंतार कादिरी रज़बी

वर्षाः 22
वर्षाः 266

الْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَالصَّلٰوٰةُ وَالسَّلَامُ عَلٰى سَيِّدِ النُّبُوٰسِلِيِّينَ ط
اَمَّا بَعْدُ فَاعُوذُ بِاللّٰهِ وَمِنَ الشَّيْطٰنِ الرَّجِيمِ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ ط

کتاب پढنے کی دعاء

اج : شایخ تریکت، امریر اہل سُنّت، بانی دا'ватِ اسلامی، حجّر امام اعلیٰ مولانا ابوبیل بیلال محدث اذکار کا دیری رجیبی دامت برکاتہم العالیہ ابوبیل شاء اللہ عزوجل

دینی کتاب یا اسلامی سبک پढنے سے پہلے جل مें دی ہری دعاء پढ لیجیے ابوبیل این شاء اللہ عزوجل جو کوچ پढنے گے یاد رہے گا । دعاء یہ ہے :

اللّٰهُمَّ افْتَحْ عَلَيْنَا حِكْمَتَكَ وَأُنْشِرْ
عَلَيْنَا رَحْمَتَكَ يٰ ذَالْجَلَالِ وَالْأَكْرَامِ

ترجمہ : اے اعلیٰ اہم ! ہم پر ایں ہم کی دارواਜے خوں دے اور ہم پر
اپنی رحمت ناجیل فرمائے ! اے اعلیٰ اہم اور بزرگی وालے ।

نوٹ : ابھل آخیر اک اک بار دو روپ شاریف پڑ لیجیے ।

تالیبِ گمہ مدنی
و بکیع
و میریکر
13 شوال مکرہ 1428ھ.

نامہ رسالہ : نماج سے مدد کی تین ہیکایات

سینے تباہ ات : 1443ھ., 2022ء

تا' داد : 000

ناشر : مکتبہ تعلیم مدنی

مدنی ایڈیشن : کسی اور کو یہ رسالہ ٹھاپنے کی اجازت نہیں ہے ।

نماज़ से مدد کی تین हिकायात

येह रिसाला (नमाज़ से مدد की तीन हिकायात)

शैख़े तरीक़त, अमीरे अहले सुन्नत, बानिये दा'वते इस्लामी
हज़रत अُल्लामा मौलाना अबू बिलाल मुहम्मद इल्यास अन्तार क़ादिरी
रज़वी دَامَتْ بَرَكَاتُهُمُ الْعَالِيَّةُ ने उर्दू ज़बान में तह्रीर फ़रमाया है।

ट्रान्सलेशन डिपार्टमेन्ट (दा'वते इस्लामी) ने इस रिसाले को
हिन्दी रस्मुल ख़त में तरतीब दे कर पेश किया है और मक्तबतुल मदीना
से शाएअ़ करवाया है। इस में अगर किसी जगह कमी बेशी पाएं तो
ट्रान्सलेशन डिपार्टमेन्ट को (ब ज़रीअ़े मक्तूब, ई मेल या SMS) मुत्तलअ़
फ़रमा कर सवाब कमाइये।

राबिता : ट्रान्सलेशन डिपार्टमेन्ट (दा'वते इस्लामी)

मक्तबतुल मदीना, सिलेक्टेड हाउस, अलिफ़ की मस्जिद के सामने,
तीन दरवाज़ा, अहमदआबाद1, गुजरात

MO. 9898732611 • Email : hind.printing92@gmail.com

क़ियामत के रोज़ ह़सरत

फ़रमाने मुस्तफ़ा : ﷺ : सब से ज़ियादा ह़सरत क़ियामत
के दिन उस को होगी जिसे दुन्या में इल्म हासिल करने का मौक़अ़ मिला मगर उस
ने हासिल न किया और उस शख्स को होगी जिस ने इल्म हासिल किया और
दूसरों ने तो उस से सुन कर नफ़अ़ उठाया लेकिन इस ने न उठाया (या'नी उस इल्म
पर अ़मल न किया)।

(تاریخ دمشق لا بن عساکر ج ١ ص ٣٨ دار الفکر بیروت)

किताब के ख़रीदार मुतवज्जे ह हों

किताब की तबाअत में नुमायां ख़राबी हो या सफ़हात कम हों या बाइन्डिंग में
आगे पीछे हो गए हों तो मक्तबतुल मदीना से रुजूअ़ फ़रमाइये।

الْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَالصَّلٰوةُ وَالسَّلَامُ عَلٰى سَيِّدِ النُّبُوٰتِ
أَمَّا بَعْدُ فَقَاعُودٌ بِاللّٰهِ مِنَ السَّيِّطِنِ الرَّجِيمِ طِبِّسِ اللّٰهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

(यह मज्मून किताब “फैज़ाने नमाज़” सफ़हा 23 ता 39 से लिया गया है।)

नमाज़ से मदद की तीन हिकायात

दुरूद शरीफ की फ़ज़ीलत

फ़रमान आखिरी नबी : ﷺ “मुझ पर दुरूद शरीफ पढ़ कर अपनी मजालिस को आरासता करो कि तुम्हारा दुरूदे पाक पढ़ना बरोजे कियामत तुम्हारे लिये नूर होगा।” (سنن نسائي، ص 220، حدیث: 1281)

صَلَوٰةٌ عَلٰى الْحَبِيبِ صَلَوٰةٌ اللّٰهُ عَلٰى مُحَمَّدٍ

मुसीबत में नमाज़ से मदद चाहने की तीन हिकायात

《१》बेटे को पोलीस ने छोड़ दिया (हिकायत)

हज़रते अबुल हसन सरी सक़ती^{رَحْمَةُ اللّٰهِ عَلٰيْهِ} की ख़िदमते बा बरकत में आप की पड़ोसन ने हाजिर हो कर अर्ज़ की : ऐ अबुल हसन ! रात मेरे बेटे को सिपाही पकड़ कर ले गए हैं शायद वोह उसे तकलीफ़ पहुंचाएं, बराहे करम ! मेरे बेटे की सिफ़ारिश फ़रमा दीजिये या किसी को मेरे साथ भेज दीजिये । पड़ोसन की फ़रियाद सुन कर आप खड़े हो कर खुशूओं खुजूअ़ के साथ नमाज़ में मशगूल हो गए । जब काफ़ी देर हो गई तो उस औरत ने कहा : ऐ अबुल हसन ! जल्दी कीजिये ! कहीं ऐसा न हो कि हाकिम मेरे बेटे को कैद में डाल दे ! आप नमाज़ में मशगूल रहे, फिर सलाम फेरने के बाद फ़रमाया : “ऐ अल्लाह ! पाक की बन्दी ! मैं

तेरा मुआमला ही तो हळ कर रहा हूं।” अभी येह गुफ्तगू ही रही थी कि उस पड़ोसन की खादिमा आई और कहने लगी : बीबी जी ! घर चलिये ! आप का बेटा घर आ गया है। येह सुन कर वोह पड़ोसन बहुत खुश हुई और आप को दुआएं देती हुई वहां से रुख्सत हो गई।

(उयनुल हिकायत (उर्दू), 1/266)

امین بجاه خاتم النبیین صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم
अल्लाहु रब्बुल इ़ज़्ज़त की उन सब पर रहमत हो और उन के सदके
हमारी वे हिंसाब मगिफ़रत हो ।

कैदियो ! चाहे बराअत, तुम पढ़ो दिल से नमाज़ दूर हो जाएगी आफ़त, तुम पढ़ो दिल से नमाज़

صَلُّوا عَلَى الْحَيْبِ * * * صَلَّى اللَّهُ عَلَى مُحَمَّدٍ

《२》 मुस्लाधार बारिश हुई... कैसे ? (हिकायत)

ख़ादिमे नबी हृज़रते अनस बिन मालिक رضي اللہ عنہ کे बाग़बान (या'नी माली) ने एक बार हाजिर हो कर शदीद क़हूत साली (या'नी बारिशें न होने) की शिकायत की। आप ने वुजू किया और नमाज़ पढ़ी फिर फ़रमाया : ऐ बाग़बान ! आस्मान की तरफ़ देख ! क्या तुझे कुछ नज़र आ रहा है ? उस ने अर्ज़ की : हुज़र ! मुझे तो आस्मान में कुछ भी नज़र नहीं आ रहा ! आप ने दोबारा नमाज़ पढ़ कर येही सुवाल फ़रमाया और बाग़बान ने वोही जवाब दिया। फिर तीसरी या चौथी बार नमाज़ पढ़ कर वोही सुवाल किया तो बाग़बान ने जवाब दिया : एक परिन्दे के पर के बराबर बदली का टुकड़ा नज़र आ रहा है। आप नमाज़ व दुआ में बराबर मशगूल रहे यहां तक कि आस्मान में हर तरफ़ अब्र (या'नी बादल) छा गया और मूस्लाधार बारिश हुई। हृज़रते अनस बिन मालिक رضي اللہ عنہ ने बाग़बान को हक्म दिया : घोड़े पर सवार हो कर देखो कि

بَارِشَ كَهْاَنْ تَكَ پَهْنَچَيْ هَيْ ؟ عَسَنَ نَهَرَنَ تَرَفَّ بَوَذَ دَأَذَ كَرَ دَهَخَا اُورَ
آَهَ كَرَ كَهَاَنَ كِيَ يَهَ بَارِشَ “مُسَعَّرِيَنَ” اُورَ “جَبَانَ” كَهَ مَهَلَلَوَنَ
سَهَ آَاهَ نَهَنَ بَدَهَيَنَ | (طبقات ابن سعد ج ٧ ص ١٥)

أَلَّاَهُ رَبُّ الْبَلْوَلِ إِذْجَتَ كَيْ عَنْ سَبَبِ رَهْمَتَ هَوَ اُورَ عَنْ كَهَ سَدَكَهَ
هَمَارِي بَهَ حِسَابَ مَغِفَرَتَ هَوَ | أَمِينٌ بِحَمَادَ خَاتَمَ النَّبِيِّنَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ

أَبَرَ رَهْمَتَ جَرَوَمَ كَرَ بَرَسَنَهَ هَوَ جَاهَنَيَنَ دُورَ كَهْرَتَ سَالَيَنَ كَيْ مُسَيَّبَتَ تُهَمَّ پَدَهَ دِيلَ سَهَ نَمَاجَ

صَلُوا عَلَى الْحَبِيبِ صَلَّى اللَّهُ عَلَى مُحَمَّدٍ

﴿3﴾ چشمہا جاری ہو گیا (حکایات)

إِذْجَرَتِهِ عَنْ سَبَبِ رَهْمَتِهِ عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللَّهِ عَلَيْهِ فِي الْأَرْضِ كَهَ لَشَكَرَ اَفْرَيِكَهَ
كَهَ جِهَادَوَنَ مَهَنَ اَنَّهَ كَهَ بَارِشَ اَنَّهَ كَهَ مَكَامَ پَهَنَهَ پَهَنَهَ اَنَّهَ دُورَ
دُورَ تَكَهَ نَامَوَ نِيشَانَ نَهَنَهَ ثَاهَ، اُورَ إِسْلَامِيَ لَشَكَرَ شِدَّاتَ پَيَاسَ سَهَ
بَهَتَابَ هَوَ گَيَا | إِذْجَرَتِهِ عَنْ سَبَبِ رَهْمَتِهِ عَلَيْهِ رَحْمَةُ اللَّهِ عَلَيْهِ نَهَنَهَ دَوَ رَكَبَتَ
نَمَاجَ پَدَهَ كَرَ دُوَاهَا كَهَ لِيَهَ هَاثَ ثَادَ دِيَهَ، اَبَهِ دُوَاهَا خَطَمَ بَهَ نَهَنَهَ
هُرَى بَهَ کِيَ آَاهَ کَهَ بَوَذَ اَفَنَهَ سُومَ (يَا’نَیَ پَادَنَ) سَهَ جَمِيَنَ كُرَدَنَهَ لَگَاهَ،
آَاهَ نَهَنَهَ تَثَادَ كَرَ دَهَخَاهَ تَوَهَ مِدَنَهَ هَوَ حَتَّىَ حَوَّلَ ثَوَبَهَ بَهَ نَهَنَهَ
آَاهَ رَهَنَهَ ! آَاهَ نَهَنَهَ جَاهَنَيَنَ دَهَخَاهَ اَنَّهَ حَتَّىَ حَوَّلَ ثَوَبَهَ بَهَ نَهَنَهَ
چَشَمَهَ عَبَلَنَهَ لَگَاهَ اُورَ إِسْكَنَهَ پَهَنَهَ نِيكَلَاهَ کِيَ سَارَ لَشَكَرَ سَرَابَ
هَوَ گَيَا، تَمَامَ جَانَوَرَوَنَ نَهَنَهَ بَهَ خُوبَ پَهَنَهَ پَهَنَهَ پَهَنَهَ اُورَ لَشَكَرِيَوَنَ نَهَنَهَ
آَهَ اَفَنَهَ مَشَكَوَنَ مَهَنَ بَهَ لِيَهَ، فَيَرَ عَنْ چَشَمَهَ کِيَ بَهَتَهَ چَوَدَهَ كَرَ لَشَكَرَ
آَاهَ رَوَانَهَ هَوَ گَيَا | (الكامل في التاريخ ج ٣ ص ٤٥١)

أَلَّاَهُ رَبُّ الْبَلْوَلِ إِذْجَتَ كَيْ عَنْ سَبَبِ رَهْمَتَ هَوَ اُورَ عَنْ كَهَ سَدَكَهَ
هَمَارِي بَهَ حِسَابَ مَغِفَرَتَ هَوَ | أَمِينٌ بِحَمَادَ خَاتَمَ النَّبِيِّنَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ

क़ल्याए बे आब हो, बेचैन हो बेताब हो प्यास की हो दूर शिहत, तुम पढ़ो दिल से नमाज़

صَلُّوا عَلَى الْحَبِيبِ *** صَلَّى اللَّهُ عَلَى مُحَمَّدٍ

हमें नमाज़ से राहत पहुंचाओ !

ऐ आशिक़ाने नमाज़ ! जब कोई मुसीबत आ जाए या बला
नाजिल हो या कोई नाजुक मुआमला दरपेश हो तो फौरन नमाज़ का
सहारा ले लेना चाहिये, हमारे प्यारे आक़ाصلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ अहम मुआमला
पेश आने पर नमाज़ में मशगूल हो जाते थे क्यूं कि नमाज़ तमाम अ़कार
व दुआओं की जामेअ (या'नी पूरा करने वाली) है, इस की बरकत से रन्जो
ग़म से राहत मिलती है, येही वज्ह है कि मदीने के ताजदार
हज़रते बिलाल رضي الله عنه से फ़रमाते : “ऐ बिलाल ! हमें नमाज़ से राहत
पहुंचाओ” (معجم كَبِير ج ٦ ص ٢٧٧ حديث ٦٢١٥) (या'नी ऐ बिलाल ! अज़ान दो ताकि
हम नमाज़ में मशगूल हों और हमें राहत मिले)। हज़रते अब्दुल्लाह बिन मस्�उद
रضي الله عنه फ़रमाते हैं : जब तुम आस्मान से कोई (गड़गड़ाहट वगैरा की
डरावनी) आवाज़ सुनो तो नमाज़ की तरफ़ मुतवज्जेह हो जाओ ।
“مَبْسُوتٌ” (شَرْحُ الْبَخْارِيِّ لِابْنِ بَطَّالِج) مें है : जब तारीकी (या'नी अंधेरा)
छा जाए या शदीद हवाएं चलने लगें तो उस वक्त नमाज़ पढ़ना बेहतर है,
हज़रते अब्दुल्लाह बिन अब्बास رضي الله عنه के बारे में मन्कूल है कि बसरा में
ज़ल्ज़ला आया तो आप رضي الله عنه ने नमाज़ पढ़ी । (مرقة المفاتيح ج ٣ ص ٥٩٨)

दो रकअ़त नमाज़ मुस्तहब होने के बा'ज़ मवाकेअ़

हज़रते अल्लामा मौलाना मुफ्ती मुहम्मद अमजद अली आ'ज़मी
फरमाते हैं : तेज़ आंधी आए या दिन में सख्त तारीकी (या'नी
अंधेरा) छा जाए या रात में खौफनाक रोशनी हो या लगातार कसरत से मेंह

(या'नी बारिश) बरसे या ब कसरत ओले (Hail) पड़ें या आस्मान सुख्ख हो जाए या बिजलियां गिरें या ब कसरत तारे टूटें या ताऊँन वगैरा बबा फैले या जल्ज़ले आएं या दुश्मन का खौफ़ हो या और कोई दहशत नाक अम्र (या'नी खौफ़नाक मुआमला) पाया जाए इन सब के लिये दो रकअत नमाज़ मस्तहब है। (اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكُ مَا تَرَأَّفَ بِهِ الْأَعْوَادُ (١٥٣) (बहारे शरीअंत, जि. 1/788)

(بہارے شریعت، ج. 1/788) (عالیگیری ج ۱ ص ۱۵۳)

तहरीर के दौरान जब ज़्ल्ज़ाला आया ! (हिकायत)

इमाम फ़ख़र्दीन राजी رَحْمَةُ اللّٰهِ عَلٰيْهِ ف़रमाते हैं : आज सुब्ह पहली मुहर्रमुल हराम 602 हिजरी को मैं इस किताब (या'नी तफ़सीरे कबीर) के अवराक़ (Pages) लिख रहा था कि अचानक ज़ल्ज़ले के झटके आए और ज़ोरदार आवाज़ आई ! मैं ने लोगों को देखा कि वोह चीख़ चीख़ कर और गिड़गिड़ा कर दुआएं मांग रहे थे । फिर जब ज़मीन पुर सुकून हो गई, खुश गवार हवा चलने लगी और ह़ालात मा'मूल पर आ गए तो लोग फिर अपनी ह़रकतों की तरफ़ लौट गए और इसी तरह फुज़ूल और बेहूदा कामों में मश्गूल हो गए और भूल गए कि अभी वोह थोड़ी देर पहले चीख़ पुकार कर रहे थे, अल्लाह पाक के नाम की दुहाई दे रहे थे और उस से गिड़गिड़ा कर दुआएं कर रहे थे ।

(تفسیر کبیر ج ۷ ص ۲۲۲)

(تفسیر کبیر ج ۷ ص ۲۲۳)

बन्दा मुसीबत में रब को पुकारता और.....

पारह 23 सूरतुज्जुमर की आयत नम्बर 8 में इर्शाद होता है :

وَإِذَا مَسَ الْإِنْسَانَ صُرْدَعًا
رَبَّهُ مُنِيبًا إِلَيْهِ شَمَّ إِذَا حَوَّلَهُ
نَعْمَةً مِثْمَةً تَسَرَّى مَا كَانَ يَدْعُوا
إِلَيْهِ مِنْ قَبْلٍ

तरजमा ए कन्जुल ईमान : और जब आदमी
को कोई तकलीफ़ पहुंचती है अपने रब को
पुकारता है उसी तरफ़ झुका हुवा, फिर जब
अल्लाह ने उसे अपने पास से कोई ने 'मत दी
तो भूल जाता है जिस लिये पहले पुकारा था ।

نیجٰ پارہ 11 سوڑے یونس کی آیت 12 میں ارشاد ہوتا ہے :

وَإِذَا أَمَسَ الْإِنْسَانَ الصُّرُّ دَعَانَا
لِجَنْيَةٍ أَوْ قَاعِدًا أَوْ قَلَّبِيًّا فَلَمَّا
كَشَفْنَا عَنْهُ صَرَّةً مَرَّ كَانُ لَمْ
يَدْعُنَا إِلَى صُرُّ مَسَّةٍ

ترجماً کنجوں ایمان : اور جب آدمی کو تکلیف پہنچاتی ہے ہمہ پوکارتا ہے لےٹے اور بیٹھے اور خبدے، فیر جب ہم اس کی تکلیف دُور کر دete ہے چل دeta ہے گویا کبھی کسی تکلیف کے پہنچنے پر ہمہ پوکارا ہی نا�ا ।

سدھل افلاجیل ہجھرte اعلیٰ اسلام میلانا سایید مسیمداد ندیمودیں موراد آبادی رحیم اللہ علیہ ایس آیت کے تھوت لیخاتے ہیں : مکھس د یہ ہے کہ انسان بولا کے وکھ بہت ہی بے سبرا ہے اور راہت کے وکھ نیھات ناشکرا، جب تکلیف پہنچاتی ہے تو خبدے، لےٹے، بیٹھے ہر ہال میں دعا کرتا ہے جب اعلیٰ اسلام تکلیف دُور کر دے تو شوک بجا نہیں لاتا اور اپنی ہالتے سا بیکا (یا' نی پیچلی ہالت) کی ترکھ لائی جاتا ہے، یہ ہال گرافیل کا ہے، مومینے اکھیل (یا' نی اکھل مند مسلمان) کا ہال ایس کے بھلیاف ہے، وہ موسیبত و بولا پر سبرا کرتا ہے، راہت اسادیش میں شوک کرتا ہے، تکلیف و راہت کے جو ملنا اہواں (یا' نی تمام ہالتوں) میں اعلیٰ اسلام پاک کے ہجھر تجوئیں و جاری (یا' نی روتا گیڈا تا) اور دعا کرتا ہے اور اک مکھ اس سے بھی آلہ ہے جو مومینوں میں بھی مخہسوس بندوں کو ہاسیل ہے کہ جب کوئی موسیبत و بولا آتی ہے اس پر سبرا کرتے ہیں، کجھا ایلہاہی پر دل سے راجی رہتے ہیں اور جمیں اہواں پر (یا' نی تمام ہالتوں میں) شوک کرتے ہیں ।

(�جہ اینوں ایرفان، ص 393)

وُجُूٰ وَ نِمَاجٌ بَيْمَارِيَّوْنَ سَهْبَاتِهِ هُنَّ

پ्यारے پ्यारے اسلامی بھائیو ! نماجٰ مें جिस ترह مुसीबतों کا
इलाज है। इसी तरह इस में बीमारियों का भी इलाज है, खुद तबीबों को
ए'तिराफ़ है कि وुजूٰ करने वाला शख्स दिमाग़ी अमराजٰ में बहुत कम
मुब्तला होता है, نमाज़ी जुनून (या'नी पागल पन) और तिल्ली (Spleen)
की बीमारियों से अक्सर महफूज़ रहता है, नमाजٰ पढ़ने के लिये दिन में
कई बार वुजूٰ करने से آ'ज़ा धुलते रहते हैं और नमाज़ी कपड़े भी पाक
साफ़ रखता है, इस लिये गन्दगियों और नापाकियों से हिफाज़त रहती है
और ज़ाहिर है कि गन्दगी बहुत सी बीमारियों की जड़ है।

نِمَاجٌ مَهْشِفَةٌ

هُجْرَتَهُ أَبُوكَوْهُرَرَهُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ بَيَانَ كَرَتَهُ مِنْ إِكْبَارٍ
نِمَاجٰ پढ़ कर सरकारे مदीना صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَالْهُوَسَلَّمَ کے پास बैठ गया, आप
نِمَاجٰ نے فَرْمाया : क्या तुझे पेट में दर्द है ? मैं ने अर्ज़ की : जी
हां । فَرْمाया : قُمْ فَصَلِّ، فَإِنَّ فِي الصَّلَاةِ شِفَاءً । या'नी “उठो और
نِمَاجٰ पढ़ो क्यूं कि نِمَاجٰ में शिफ़ा है ।” (ابن ماجہ 4، حدیث ۹۱۵)

बे अदद अमराजٰ से महफूज़ रखवेगी तुम्हें हक्क से دلवाएगी سिहत तुम पढ़ो دل से نِمَاجٰ

صَلُوا عَلَى الْحَبِيبِ ﴿٢﴾ صَلَّى اللَّهُ عَلَى مُحَمَّدٍ

**نِمَاجٰ سے مिलने वाली जिस्मानी व रुहानी बीमारियों
से शिफ़ा वगैरा के मुतअल्लिक 21 मदनी फूल**

(इब्लिदाई 6 मदनी फूल “इन्हे माजह हाशिया سिन्धी” جिल्द 4 سफ़हा 98 से और
बक़िया फैजुल क़दीर جिल्द 4 سफ़हा 689 से पेश किये गए हैं)

﴿1﴾ نِمَاجٰ دل, मे'दा और आंतों वगैरा के मरजٰ में शिफ़ा देती है ﴿2﴾

नमाज़ दर्दे गम का एहसास भुला देती या कम कर देती है ॥३॥ नमाज़ में बेहतरीन वर्जिश है कि इस के क्रियाम में, रुकूअ़ और सज्दे वगैरा करने से बदन के अक्सर जोड़ (Joints) हरकत करते हैं ॥४॥ नज़्ला जुकाम के मरीज़ के लिये तवील (या'नी लम्बा) सज्दा निहायत मुफ़ीद है ॥५॥ सज्दे से बन्द नाक खुलती है ॥६॥ आंतों में जम्म़ु होने वाले गैर ज़रूरी मवाद को हरकत दे कर निकालने में सज्दा काफ़ी मददगार साबित होता है ॥७॥ नमाज़ से ज़ेहन साफ़ होता और गुस्से की आग बुझ जाती है ॥८॥ नमाज़ रिज़्क लाती ॥९॥ सिह्हत की हिफ़ाज़त करती ॥१०॥ अज़िय्यत (या'नी तक्लीफ़) दूर करती ॥११॥ बीमारी भगाती ॥१२॥ दिल की कुच्चत बढ़ाती ॥१३॥ फ़रहत (या'नी खुशी) का सामान बनती ॥१४॥ सुस्ती दूर करती ॥१५॥ शर्हें सद्र करती या'नी सीना खोलती ॥१६॥ रुह को गिज़ा फ़राहम करती ॥१७॥ दिल मुनब्बर (या'नी रोशन) करती ॥१८॥ चेहरा चमकाती ॥१९॥ बरकत लाती ॥२०॥ खुदाए रहमान से क़रीब पहुंचाती और ॥२१॥ शैतान को दूर भगाती है। (येह फ़वाइद उसी सूरत में हासिल हो सकते हैं जब नमाज़ इत्मीनान से दुरुस्त तरीके पर अदा की जाए)

दूर हों बीमारियां बेकारियां नाकामियां दिल में दाखिल हो मसर्रत, तुम पढ़ो दिल से नमाज़

صَلُّوا عَلَى الْحَبِيبِ * * * صَلَّى اللَّهُ عَلَى مُحَمَّدٍ

किस नबी ने कौन सी नमाज़ अदा फरमाई

बा'ज़ अम्बियाए किराम ﷺ ने मुख्तलिफ़ अवकात की नमाजें जुदा जुदा मवाकेअ पर अदा फ़रमाई। अल्लाह पाक ने अपने उन प्यारों की प्यारी प्यारी अदाओं को हम गुलामाने मुस्तफ़ा ﷺ पर फ़र्ज़ कर दिया। चुनान्वे आ'ला हज़रत इमाम अहमद रजा खान

رَحْمَةُ اللَّهِ عَلَيْهِ نے چند ریوایات بیان کرنے کے با'د جیس ریوایت کو بہتر کھار دیا ہے اس کے مुتابریک نماجے فوج ہجرتے آدم، نماجے جوہر ہجرتے دا گود، نماجے اس رہج ہجرتے سولائیمان، نماجے مغارب ہجرتے یا' کعبہ اور نماجے یشنا ہجرتے یونوس علیہم السلام نے سب سے پہلے ادا فرمائی । (فتویٰ رجیلیہ، 5/43 تا 73 مولاخبہ سن)

سُبْحَنَ رَبِّنَا وَسَلَّمَ

”فُطَّابَا شَامِي“ میں ہے ہجرتے آدم سفیلیلہ علیہ السلام نے سُبْحَنَ رَبِّنَا وَسَلَّمَ کے شکریہ میں دو رکعتیں سب سے پہلے ادا کیں تو یہ نماجے فوج ہے گئی । (رد المحتار ج ۲ ص ۱۱۶) اعلیٰ لہ علیہ السلام ربعہ ہجرت کی رہمات سے جنت میں ٹجا لہا ہی ٹجا لہا، نور ہی نور ہے । جب ہجرتے آدم علیہ السلام نے اپنے موبارک کدموں سے جمیں کو نوازا تو شاب دے خی اور فیر سُبْحَنَ رَبِّنَا وَسَلَّمَ کی خوش ہے گا اور شکرانے میں نماجے فوج ادا کی ।

پاچوں نماجے ڈمپتے مُسْتَفَأَ کو دی گई

مُفْتَنی اہماد یار خان رَحْمَةُ اللَّهِ عَلَيْهِ فرماتے ہیں : اور ڈمپتے کو نماجے پنجگانہ (یا' نی پانچ وکٹ کی نماجے) نہیں میلی یہ اس ڈمپت کی خوسوسیت ہے (یا' نی ڈمپتے مُسْتَفَأَ کو میلی ہے) । ہاں یہ نماجے اعلیٰ لہ علیہ السلام دا اعلیٰ لہ علیہ السلام دا امیکیاں کیرام نے ادا کیں ।

(شاہنہ بہبیور ہمماں، س. 125)

نماجٰ اور ما تھوتٰں کا خیال رخو

تمہارے میں مُعْمَل مُعْمَل نہیں ہے بیان فرماتی ہے کہ نبی یہ کریم صلی اللہ علیہ وسلم اپنے مارجے ویساں (یا' نی جیسے

बीमारी में ज़ाहिरी वफ़ात शरीफ़ हुई उस) में फ़रमाते थे : “नमाज़ को पाबन्दी से अदा करते रहो और अपने गुलामों का ख्याल रखो ।”

(ابن ماجہ ج ۲ ص ۲۸۲ حدیث ۱۶۲۵)

مُسْتَفْأَا جَانِي رَحْمَاتٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ كَيْ أَخِيْرِيْ وَسِيْعَتْ

हजरते अल्लामा मौलाना मुफ्ती अहमद यार खान رحمۃ اللہ علیہ ने इस ही से पाक के तहत फ़रमाते हैं : या'नी नमाज़ की पाबन्दी व हिफ़ाज़त करो मरते दम तक न छोड़ो । मा'लूम हुवा कि नमाज़ बड़ा ही अहम फ़रीज़ा है कि हुजूर ﷺ ने खुसूसिय्यत से इस की वसिय्यत फ़रमाई, सआदत मन्द औलाद बाप की वसिय्यत सख्ती से पूरी करती है । सआदत मन्द उम्मती वोह है जो हुजूर ﷺ की इस वसिय्यत पर सख्ती से पाबन्दी करे, अल्लाह पाक तौफीक दे ।

(मिरआतुल मनाजीह, 5/166 मुख्तसरन)

صَلُّوا عَلَى الْحَيْبِ * * * صَلَّى اللَّهُ عَلَى مُحَمَّدٍ

नमाज़ जनत की चाबी (KEY) है

हज़रते जाबिर رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ बयान करते हैं कि अल्लाह पाक के प्यारे हबीब نے इशाद ف़रमाया : जनत की चाबी नमाज़ है और नमाज़ की चाबी वज़्ع । (ترمذی ج ۱ ص ۸۵ حدیث ۴)

(ترمذی ج ۱ ص ۸۵ حدیث ۴)

जनत के दरजात की चाबी

हज़रते मुफ्ती अहमद यार ख़ान رحمۃ اللہ علیہ इस हडीसे पाक के तहूत लिखते हैं : या'नी जन्त के दरजात (Ranks) की चाबी नमाज़ है लिहाज़ा येह हडीस इस के ख़िलाफ़ नहीं कि जन्त की चाबी कलिमए तथ्यिबा है कि (इस से मुराद) वहां नफ्से जन्त (या'नी ख़ूद जन्त ही) की

چاہی مुراد ہے । اگرچہ نماجٰ کی شاراٹ بہت ہے : وکٹ، کیبل کو مون ہونا وغیرا، لیکن تھا رات بہت احمد ہے اس لیے اسے نماجٰ کی چاہی فرمایا گیا । (میر آتول مناجیہ، 1/240) هجرتے شیخ ابڈول حکم محدث سے دہلی کی فرماتے ہے : “جس ترہ داروازا چاہی (Key) کے بیگن نہیں خول سکتا، اسی ترہ جنات کا داروازا بھی نماجٰ کے بیگن ن خولے گا، اس لیے نماجٰ کو “ईماں” کے لفظ سے تاہیہ کیا گیا ہے ।” (اسی اتوللہ امداد (उردू)، 1/542)

چاہی کے دندانے

تابرید بوجوہ ہجرتے وہب بین مونبہہ سے پوچھا گیا : کیا اللہ عزیز جنات کی چاہی نہیں ؟ ارشاد فرمایا : کیون نہیں ! لیکن ہر چاہی کے دندانے (Teeth) ہوتے ہیں، اگر تum دندانے والی چاہی لائے تو تالا خول جائے گا ورنہ نہیں خولے گا । (بخاری ج ۱ ص ۴۱۹) سہابیہ اینے سہابیہ ہجرتے ابڈوللہ بن ابی سعید رضی اللہ عنہما سے جب (تابرید بوجوہ) ہجرتے وہب بین مونبہہ کی یہ بات جیکر کی گئی تو آپ نے ارشاد فرمایا : وہب نے سچ کہا، کیا میں تum ہن دندانوں کے بارے میں ن بتاؤں کی وہ کیا ہے ؟ فیر آپ نے نماجٰ، جکات اور اہکامے اسلام بیان فرمائے । (روض الانفج ۴ ص ۲۹۱) ”ڈھنڈتول کاری“ میں ہے : اس (یا’نی جنات کی) چاہی کے دندانے فراہمی واجیبات کا ادا کرنے اور گناہوں سے بچنا ہے । (عدد القاری ج ۶ ص ۴ ملخص)

ہر مسلمان جنتی ہے

اے ایشیکا ! اگر کسی نے فراہمی واجیبات میں کوتاہی (یا’نی کرمی) کی اور گناہوں سے ن بچا مگر ایمان کے ساتھ اس

دُنْيَا سے رُخْسَت होने में काम्याब हो गया तो वोह جन्नत में ज़रूर दाखिल होगा । اُल्लाह چाहे तो اپنी رحِمَت سے बे ہی سَاب ही جन्नत में दाखिल فَرِمَا दे और اگر مَعَاذُ اللَّهِ عَنْ نَاسٍ گुناہों के سबب اُज़ाب فَرِمَاए तो بیل آخِیر جن्नतِ اُنَّا يَرَى مَا فِي الْأَرْضِ دے । مگر ہم جہنّم سے پناہ مांگते ہیں، خُودا کی ک़سماں ! اک لامھے کا کرُوڈ़وں ہیسپا بھی کوئی جہنّم کا اُج़ाب برداشت نہیں کر سکتا ।

کہیں کا آہ ! گُناہوں نے اب نہیں ٹोड़ा اُج़ाبے نار سے اُنْظَار کو بچا یا رَب

(vasail-e-bikhash, ص 77)

صَلُوٰ عَلَى الْحَبِيبِ صَلَّى اللَّهُ عَلَى مُحَمَّدٍ

وُجُूٰ مें की जाने वाली बा'ज़ ग़्लतियाँ

نीज़ ہدیسے پاک کے ہیسے ”نماجٰ کی چाबी وُجُूٰ ہے“ سے وُجُूٰ کی اہمیت کا اندازا لگایا جا سکتا ہے । وُجُूٰ تَوْجِّهٰ سے کرنا چاہیے تاکہ اس کا کوئی فَرْجٰ بَلِّک سُونَت भी ن رہ جائے । دेखیے نا ! اگر کوئی سِرْف 250 گرام دूध भी گَر्म کرنے کے لिये چूلھے پر رخاتا ہے تو چौکننا رہتا ہے، کیونکि وہ جانتا ہے کہ اگر مैں نے گَफ़्لَت کی تو دूध ٹबل کر جائے اُ ہو سکتا ہے । ما'مُولी سے نुک़سान سے بचنے کے لیے تو انسان برابر ڈیان رخاتا ہے مگر اپسوس ! آج کل جلد بآجی ہے اور گَف़्لَت کے سبب، اکسر لोگ وُجُूٰ کی سُونَتों کا کوئی خیال نہیں رختے بَلِّک بآ'جُ اَوْكَات تो فَرَاءِ اِجْ ۚ کی بھی پر وا نہیں کرتے ! میساں کے تُر پر کُلُلی میں مُونَہ کے تماام اندر ہیسے اور دانتوں کی سب خیڈکیوں وغیرا میں پانی پھونچ جائے اور ناک میں پانی چढ़انے میں نرم بآسے (یا'نی نرم ہڈی) تک پھونچ جائے । وُجُूٰ میں اس ترہ

کुلлی کرنا اور ناک مें پانی چढ़انا سुन्ते مुअککدا اور گوسل مें فرجٰ ہے لेकिन اکسر لوگों کो دेखा گaya ہے کि کुللی مें جलدی جलدی تین بار پیچ پیچ کر لete ہے یا ناک کی نوک پر تین مرتبہ پانی لگا لete ہے । وujū مें اکआध بار اس کرنا بura اور اس کی آدات بنانا گunaہ ہے । اور اگر گوسل مें اس کیya تو گوسل hوا ہی نہیں । یونھی دوںوں ہاث کوہنیयوں تک اس ترہ�ونے چاہیے کि پانی کی�ار کوہنی تک برابر بھتی چلی جائے لेकین اک تا'دад اسی بھی ہے جو چولل مें پانی لے کر پھुंچے (یا'نی کلائی) سے تینوں بار چوڈ دتی ہے، اس ترہ�ونے سے کوہنی بولک کلائی کی کرवتوں پر پانی ن بھنے کا یمکان رہتا ہے، یونھی یہ لیہاج بھی جڑوری ہے کि اک رونگٹا بھی (یا'نی ووہ چوٹے چوٹے نرم بाल جو انسان کے بدن پر ہوتے ہے ووہ بھی) خوشک ن رہے، اگر پانی کسی بाल کی جड کو تار کرتا ہوا بھ گیا اور بآلائی (یا'نی بाल کا اپری) ہیسسا خوشک رہ گیا تو وujū ن ہوگا । گاہر کیجیے وujū کی بے اہتی�اتیاں کیتے بडے عکھوںی نوکسان کا باہس بناتی ہے । وujū کی جڑوری ما'لومات کے لیے مکتابتوں مداریا کی کتاب "نماجٰ کے اہکام" مें شامیل رسالا "وujū کا تریکا" جڑور پढیے ।

اگر اک اسلامی باری بھی کوشش کرے تو.....

پ्यارے پ्यارے اسلامی بھائیو ! وujū گوسل و نماجٰ کا دوسرست تریکا سیخنے اور دنیا و آخیرت کی بہت ساری بحایاں سمتے کے لیے دا'ватے اسلامی کے مدنی ماحول سے ہر دم وابستا رہیے । آپ کی تاریخ کے لیے اک "مدنی بھار" پेश کی جاتی ہے : اک

شاخس نے اپنی جِنْدگی کا اک بہت بड़ا ہیسساِ اُلمے دین سے دُوری کی وجہ سے گُناہوں مें گُujار دی�ا۔ اک دین کُریبی گانِ و کے رِہا ایشی اک مُبَلِّیل گے دا' وَتَهِ اِسْلَامِی عَنْ کِیْمَتِ گانِ و مِنْ تَشَرِّیفِ لَا اَعْلَمْ نَهْنَهُوں نے بَا' دے اُس اُلَاکَارِی دُورا کیا، نماجِ مَغَرِبِ کے بَا' د سُونَتَوں بَرَأَ بَيَان کیا اور بَيَان کے آخِیر مِنْ عَنْهُوں نے هَفْتَاَوَارِ سُونَتَوں بَرَأَ اِجْتِمَاعُ مِنْ شِرْکَتِ کی تَرَغِبَهِ بَهِی دِلَارِی۔ اُس اِسْلَامِی بَهِی نے اِجْتِمَاعُ مِنْ شِرْکَتِ کی نِیَّتِ تَوْکِیْہ کَی لَئِکِنْ دا' وَتَهِ اِسْلَامِی کا مَدْنَیِ مَرْکَبِ گانِ و سے کافی دُور ہونے کی وجہ سے اِجْتِمَاعُ مِنْ شَرِيكَهِ نَهْوَ سَکَے۔ اگالے هَفْتَهِ وَهُوَہِ اِسْلَامِی بَهِی فِیرِ تَشَرِّیفِ لَا اَعْلَمْ، اُلَاکَارِی دُورا کیا اور بَا' دے مَغَرِبِ سُونَتَوں بَرَأَ بَيَان کیا اِسی تَرَهِ اک مَاهِ گُujar گَیا لَئِکِنْ وَهُوَہِ اِجْتِمَاعُ مِنْ شِرْکَتِ نَکَارِ سَکَے۔ تیسرا بَارِ وَهُوَہِ اِسْلَامِی بَهِی مَدْنَیِ کَافِلَهِ کے هَمَرَاهِ گانِ و مِنْ تَشَرِّیفِ لَا اَعْلَمْ اُور اِنْفِرَادِی کُوشِش کے جَرِیئَہِ عَنْہُوں نے سَمَتِ تین چار اِسْلَامِی بَاهِیوں کو اِجْتِمَاعُ مِنْ لِیَهِ تَطْبِیک کر لیا۔ اِس مَرَتَبَہِ وَهُوَہِ هَفْتَاَوَارِ سُونَتَوں بَرَأَ اِجْتِمَاعُ مِنْ پَھُونَچَنے مِنْ کَامِیَاب ہَوَ گَے۔ سُونَتَوں بَرَأَ بَيَان کے بَا' دِ جِنْکِرِ وَ دُو اَعْلَمْ کی، دُورا نے دُو اَعْلَمْ گِيرَهِ وَ جَارِی کے رِكْكَتِ اَنْجَوْهِ مَنَاجِرِ دَهَخَ کر عَنْهُوں بَهِی رُونَآ آ گَیا۔ اِجْتِمَاعُ مِنْ کَبِرِکَاتِ هَاثِرِهِ حَاضِرِ هُرْیَ اُور عَنْهُوں نے یَهِ اُجْزَیِ مُسَامِم کر لیا کِیْلَهِ اللَّهِ اَعْلَمْ اِنْ مِنْ مَدْنَیِ کَافِلَهِ مِنْ جَرْحَرِ سَفَرِ کَرْلَنْگا۔ اگالے هَفْتَاَوَارِ سُونَتَوں بَرَأَ اِجْتِمَاعُ مِنْ وَهُوَہِ اکِلَهِ هَیِ پَھُونَچَنے گَے اُور اِجْتِمَاعُ مِنْ کَبِرِکَاتِ هَاثِرِهِ حَاضِرِ هُرْیَ اُور مَدْنَیِ کَافِلَهِ کے مُسَافِرِ بَنَ گَے۔ لَهِ اللَّهِ اَعْلَمْ مَدْنَیِ کَافِلَهِ مِنْ سَفَرِ کَرَنَے کی بَرَکَاتِ سے عَنْ کی نماجِ، کُوچُ، گُوسِل مِنْ پَارِ ہَوَ جَانَے والی گُلَتِیَوْنَ دُورِ هُرْیَ اُور عَنْهُوں نے کَہِ

دُعاؤں بھی سیخ لیں । انہوں نے گुناہوں سے توبہ کر کے اپنے آپ کو مدنی رنگ مें رنگ لی�ا । جب مدنی کاپیلے سے گھر پلٹے تو سار پر ڈماسے کا تاج جگما رہا�ا یہ سب دेख کر لوگ ہیران ہے کہ اس کے اندر یہ تبدیلی کیسے آ گई ? کوچھ دینوں کے با'� انہوں نے ہممت کر کے مسجد میں ”فَإِذَا نَعَمْتُ“ کا درس بھی شुरू کر دیا، درسے فےذنا نے سُنْنَةً کی برکت سے مजید تین یسلامی بادیوں نے یماما شریف کا تاج سجا لیا، اس کے با'� وہ تمام بنا کا ڈگنی سے ہفتاوار سُنْنَاتُ میں شرکت کرنے لگے اور رफتا رफتا ان کے گانج میں بھی مدنی کاموں کی مدنی بھار آ گई ।

آओ مدنی کاپیلے میں ہم کرئے میل کر سفر سُنْنَتِ سیخوں گے اس میں اللہ تعالیٰ سر بسرا

(کراسائلہ بخشش، ص. 635)

نماجٰ نور ہے

ہجرتے ابُو مالیک اشْعُرِی رضی اللہ عنہ سے روایت ہے کہ اَللّٰهُ اَعْلَمُ سے ریوایت ہے کہ اَللّٰهُ اَعْلَمُ پاک کے پ्यارے نبی ﷺ نے فرمایا : صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَا نَمَاجٰ نُورٌ يَا نَمَاجٰ نُورٌ نماجٰ نور ہے । (مسلم ص ۱۴۰ حدیث ۲۲۳)

نماجٰ کے ”نور“ ہونے کا مطلب

ہجرتے یمام ابُو جکریyya یہو بین شارف نبవی رحمۃ اللہ علیہ نماجٰ کے نور ہونے کی وجہت کرتے ہوئے لیکھتے ہیں : ﴿ اس کا ما'نا یہ ہے کہ جس ترہ نور کے جریئے روشانی ہاسیل کی جاتی ہے اسی ترہ نماجٰ بھی گناہوں سے بآجٰ رکھتی (یا'نی رکھتی) ہے اور بے ہیاری اور بُری باتوں سے روک کر سہیل راہ دیکھاتی ہے ﴾ اک کُل کے مُتَابِکِ اس کا ما'نا ہے : نماجٰ کا اُنہوں سواب بروجے کیا مات نماجی کے

लिये नूर होगा एक कौल है : इस का मतलब येह है कि बरोजे कियामत नमाज़ी के चेहरे पर नमाज़ नूर बन कर ज़ाहिर होगी नीज़ दुन्या में भी नमाजी के चेहरे पर रौनक होगी । (شرح مسلسل حج٢، ص ١٠١، ملخصاً)

(شرح مسلم ج ٢ ص ١٠١ ملخصاً)

सज्जे का निशान पुल सिरात् पर टोर्च का काम देगा

हज़रते मुफ्ती अहमद यार ख़ान رحْمَةُ اللّٰهِ عَلٰيْهِ इस हृदीसे पाक के तहूत लिखते हैं : या'नी नमाज़ मुसल्मान के दिल की, चेहरे की, क़ब्र की, क़ियामत की रोशनी है, पुल सिरात् पर सज्दे का निशान बैटरी (टोर्च) का काम देगा । रब्बे (पाक) فَرَمَاتَاهُ نُورًا هُمْ يَسْعَى بِئْنَ أَبْرَيْهُمْ (तरजमए कन्जुल ईमान : उन का नूर दौड़ता होगा उन के आगे) (میرआतुल मनाजीह, जि. 1/232)

(मिरआतुल मनाजीह, जि. 1/232)

पढ़ते रहो नमाज़ तो चेहरे पे नूर है पढ़ता नहीं नमाज़ वोह जन्त से दूर है

صَلُّوا عَلَى الْحَبِيبِ * * * صَلَّى اللَّهُ عَلَى مُحَمَّدٍ

नमाज़ दीन का सूतून है

سَلَّمَ اللَّهُ عَلَيْهِ وَالْهُوَ أَكْبَرُ نے
سُرکارے اُنلیٰ وکار، ماری نے کے تاجدار
اس رہا : نماجِ دین کا سوتون ہے، جس نے اسے کام رکھا دین کو
کام رکھا اور جس نے اسے چوڈ دیا اس نے دین کو ڈا (یا' نی گیرا)
دیا । (منہ المصلی، ص ۱۳)

(منية المصلى ص ١٣)

चमकते चेहरे

मन्कूल है कि जब कियामत क़ाइम होगी तो नमाजियों को गुरौह दर गुरौह (या'नी ग्रूप्स की सूरत में) जन्त की तरफ जाने का हुक्म होगा, जब पहला गुरौह (Group) जन्त में दाखिले के लिये लाया जाएगा तो उन के चेहरे सितारों की तरह चमकते दमकते होंगे, **फिरिश्ते** उन का

یہیں کبھی کہ رہے گے اور ان سے پूछے گے : تुम کौن ہو ؟ وہ کہ رہے گے : ہم یہیں مسیحیت کے نماجیں ہیں، فیر پूछ جائے گا : تुہارے آ'ماں (نماجوں) کا کیا ہال ہے ؟ وہ کہ رہے گے : ہم ابتداء سے ہی کوچھ کے لیے خدھے ہے جاتے ہے اور دنیا کی کوئی چیز ہم میں اس سے روک نہیں سکتی ہی۔ فیر شے کہ رہے گے : تुم اسی کے مسٹھیک ہو (کہ تھے جن نے میں داخیل کیا جائے)۔ فیر دوسری گروہ (Group) جن نے میں داخیل کے لیے لایا جائے گا جن کا ہوسنہ جماعت (آ'نی خوب سُرتی) پہلے گروہ سے جیسا کہ ہو گا، ان کے چہرے چاند کی تارہ چمکتے ہوئے گے، فیر شے کہ رہے گے : تुم کौن ہو ؟ وہ کہ رہے گے : ہم نماج پڑھنے والے ہیں، فیر پूछے گے : تھا کہ نماجوں کا کیا ہال ہے ؟ وہ کہ رہے گے : ہم نماج کے وکٹ سے پہلے ہی نماج کے لیے کوچھ کر لے رہے ہیں (اور جب ابتداء سے ہے فارم مسجد میں ہاجیر ہے جاتے)۔ فیر شے کہ رہے گے : تुم اسی کے مسٹھیک ہو۔ فیر تیسرا گروہ جن نے میں داخیل کے لیے لایا جائے گا جن کا مکام مرتبا اور ہوسنہ جماعت (آ'نی خوب سُرتی) پہلے گروہ سے کہیں جیسا کہ ہو گا، ان کے چہرے آپستااب (آ'نی سُرج) کی تارہ رoshan ہوئے گے، فیر شے کہ رہے گے : تुم اتنا خوب سُرت اور اتنا آ'لا مکام والے کیا ہو ؟ وہ کہ رہے گے : ہم ہمہ شا نماج پڑھ کر رہے ہیں۔ فیر شے پूछے گے : تھا کہ نماجوں کا کیا ہال ہے ؟ وہ کہ رہے گے : ہم ابتداء سے پہلے ہی مسجد میں مائوجوں ہوتے ہیں اور ابتداء سے مسجد میں ہی سے ہوتے ہیں، فیر شے کہ رہے گے : تुم اسی کے مسٹھیک ہو۔

(فُوٰتُ الْقُلُوبُ ج ۲ ص ۴۶۸)

इक रोज़ मोमिनो ! तुम्हें मरना ज़रूर है पढ़ते रहो नमाज़ तो चेहरे पे नूर है

जनतों के दरवाजे खुल जाते हैं

अल्लाहु अकबर ! नमाज़ कितनी प्यारी इबादत है कि शुरूअ़ करते ही जनतों के दरवाजे खुल जाते हैं, चुनान्वे हज़रते अबू उमामा رضي الله عنه سे रिवायत है, शहन्शाहे दो आ़लम ﷺ का فَرِمَانُهُ مुअज्ज़م है : “बन्दा जब نमाज़ के लिये खड़ा होता है उस के लिये जनतों के दरवाजे खोल दिये जाते हैं, और उस के और परवर्दगार के दरमियान हिजाबात (या’नी पर्दे) हटा दिये जाते हैं। और हूरे ईन (या’नी बड़ी बड़ी आंखों वाली हूरें) उस का इस्तक्बाल करती हैं जब तक न नाक सिन्के न खन्कारे ।”

(معجم كبیر ج ۸ ص ۲۵۰ حديث ۷۹۸۰)

कोई فِرِيشَة رُكُوبٍ में है कोई سज्दे में

हज़रते अबू سईद رضي الله عنه سे रिवायत है, ताजदारे मदीना نے इर्शाद فَرِمَانَهُ : अल्लाह पाक ने कोई ऐसी चीज़ فَرْजٌ न की जो तौहीद व नमाज़ से बेहतर हो । अगर इस से बेहतर कोई चीज़ होती तो वोह ज़रूर फ़िरिश्तों पर फ़र्ज़ करता । इन (या’नी फ़िरिश्तों) में कोई रुकूअ़ में है कोई सज्दे में ।

(الفرتوس بتأثیر الخطاب ج ۱ ص ۱۶۰ حديث ۱۱۰)

अर्श वाले फ़िरिश्ते मुसल्मानों की बख़िशाश मांगते रहते हैं

मन्कूल है कि जब अल्लाह पाक ने सात आस्मान पैदा फ़रमाए तो इन्हें फ़िरिश्तों से भर दिया, वोह नमाज़ पढ़ कर इबादत करते हैं और एक घड़ी भी तसाहुल (या’नी ग़फ़्लत) नहीं करते । अल्लाह पाक ने हर आस्मान वालों के लिये इबादत की एक ख़ास किस्म मुक़र्रर फ़रमा दी । चुनान्वे बा’ज़ आस्मान वालों पर येह इबादत मुक़र्रर हुई कि वोह सूर फूंकने तक पांव पर खड़े रहें, एक आस्मान वाले रुकूअ़ में झुके हुए हैं,

एक آسمान वाले सज्जे में हैं, एक आस्मान वालों के पर अल्लाह पाक के जलाल के सामने गिरे हुए हैं, **इल्लिय्यीन** (या'नी सातवें आस्मान) वाले और अर्श वाले अर्शे इलाही के गिर्द त़वाफ़ कर रहे हैं और अल्लाह पाक की हम्दों तस्बीह़ कह (या'नी ता'रीफ़ व पाकी बयान कर) रहे हैं, और ज़मीन वालों के लिये दुआए बख़िਆश मांग रहे हैं। مُسَلِّمَانُوْنَ کی فُجُّیلَت کی خَاتِرِ اِن سَبِّ اِبَادَاتِ اَنْوَنْ کو اِک نَمَاجٌ مِنْ جَمْعٍ کر دِیا جَاتا ہے تاکہ اِنْہُنْ (يَا'نِی مُسَلِّمَانُوْنَ کو) هر آسمान वालों की इबादत में हिस्सा मिल جाए। (مکاشفة القلوب ص ۲۲۲) (مُوكاشفَتُوْلَ کُلُّوْبَ (उर्दू), س. 451 مُولख़ب़سन)

दरबारे مُسْتَفْعِلَ مِنْ تُمَّهِنْ لَهُ کے جَاءِنَّی خَالِقُ سَے بَخْشَا وَأَنَّی إِلَهٌ بَلَّی ! نَمَاجٌ

صلوا على الحبيب ﷺ صَلَّى اللَّهُ عَلَى مُحَمَّدٍ

एक लाख फ़िरिश्ते

हज़रते इमाम अबू हामिद मुहम्मद बिन मुहम्मद बिन मुहम्मद ग़ज़ाली رَحْمَةُ اللَّهِ عَلَيْهِ نक़्ल करते हैं : “मोमिन बन्दा जब नमाज़ पढ़ता है तो उस से फ़िरिश्तों की दस सफें तअ्ज्जुब करती हैं जिन में हर एक सफ़ दस हज़ार की होती है। और अल्लाह पाक उस बन्दे पर उन एक लाख फ़िरिश्तों के सामने फ़ख़्र करता है।”

(احیاء العلوم ج ۱ ص ۲۳۱) (एहयाउल उलूम (उर्दू), جि. 1/526)

फ़िरिश्तों के तअ्ज्जुब करने की वजह

हज़रते इमाम अबू हामिद मुहम्मद बिन मुहम्मद बिन मुहम्मद ग़ज़ाली رَحْمَةُ اللَّهِ عَلَيْهِ येह रिवायत बयान करने के बाद फ़रमाते हैं : इस की वजह येह है कि बन्दे की नमाज़ में क़ियाम व कुऊँद और रुकूअ़ व सुजूद

ਜम' اُ होते हैं जब कि اल्लाह पाक ने इन चार अरकान को 40 हज़ार फ़िरिश्तों में तक़सीम किया है। کِیयाम करने (या'नी खड़े रहने) वाले फ़िरिश्ते कِیयामत तक रुकूअُ नहीं करेंगे। سज्दा करने वाले ता कِیयामत इस से सर नहीं उठाएंगे। इसी तरह रुकूअُ और क़ा'दा करने वालों का हाल है क्यूं कि अल्लाह पाक ने फ़िरिश्तों को जो कुर्ब (या'नी अपनी नज़्दीकी का शरफ़) व रुत्बा अ़त़ा फ़रमाया है (उस के मुताबिक़) उन पर हमेशा एक ही हालत पर रहना लाज़िम है इस में कमी बेशी (या'नी कम या ज़ियादा) नहीं हो सकती। अल्लाह पाक ने इन के मुतअल्लिक़ ख़बर देते हुए पारह 23 سूरतुस्साफ़्कात आyat 164 में इर्शाद फ़रमाया : ﴿وَمَا مِنْ إِلَّا لَهُ مَقَامٌ مَعْلُومٌ﴾ تरजमए کانجُول یَمَان : और फ़िरिश्ते कहते हैं हम में हर एक का एक मक़ाम मा'लूم है।

“تَفْسِيرُ سِرَاطُ اللَّهِ الْمُسْتَقْدِمِ” جِلْد 8 سफ़हा 357 تا 358 پर بیان کردار آیتے کریما کے ہیسپے (وَمَا مِنْ) یا'نی हम में हर एक के لیये) کے تھوت है : (इस کी एक) تَفْسِير یہ है कि हज़रतے جिब्रیل نے हुज़ور سच्चिदुल مُرسَلین ﷺ کी बारगाह में اُर्जُ की : یا رَسُولُ اللَّهِ ! “ہم فِيرिश्तوں کے گوراؤہं में से हर एक के لिये एक جگह مुकर्रر है जिस में वोह अपने रब्बे पाक की ڈبादत करता है।” हज़रते اُब्दुल्लाह बिन اُब्बास رضي الله عنهما نے فَرَمَأَهُمْ أَنَّهُمْ لَا يَجِدُونَ حِلًّا مِنْ بَعْدِ حِلٍّ ! جس مें कोई فِيرिश्तا نَمَاجِ ن पढ़ता हो या تस्बीह ن करता हो ।

(روح البیان ج ۷ ص ۴۹۴ تا ۴۹۵، خازن ج ۴ ص ۲۸)

नमाज़ नूर है

इसलें अब्‌ मस्लिक अहमदी رض
ने रियायत है कि अल्लाह यक के
पारे नवी صلی اللہ علیہ وسالم ने कहा था :
- "نورِ نبی کا" नी नमाज नूर है।

(22:36-37 140:٣٧)